Forslag til Finanslov for 2027
(Naalakkersuisoq for Finanser)

Svarnotat

3. behandling

Indledning
På vegne af Naalakkersuisut vil jeg gerne takke Finans- og Skatteudvalget for udvalgets grundige betænkning til 3. behandlingen af forslaget til finanslov for 2027. Tak for et godt og konstruktivt samarbejde i hele forløbet.

Jeg vil også takke partierne bag aftalen om finansloven for 2027. I har vist vilje til at finde fælles løsninger.

Aftalen har overskriften "Sammen om ansvaret i en ny økonomisk situation". Den overskrift beskriver vores situation. Vi bliver flere ældre. Vi mangler arbejdskraft. Og verden omkring os er blevet mere usikker. Det kræver en ansvarlig økonomi. Og det kræver reformer.

En ansvarlig økonomisk balance i finanslovsperioden
Hvis ændringsforslagene vedtages, viser finansloven et samlet overskud på drift og anlæg på 65 mio. kr. for årene 2027 til 2030. Det er det såkaldte DA-resultat.

Overskuddet er ikke jævnt fordelt over årene. I 2027 er der et underskud på 106,6 mio. kr. I de tre følgende år er der overskud. Set over hele perioden er der balance.

Finansloven overholder budget- og regnskabsloven. Vi holder os inden for lovens grænser for udgiftsvækst.

Indtægtsskønnene er opdateret siden 2. behandlingen. Den største ændring kommer fra fiskeriet. Ressourcerenteafgifterne ventes nu at give 154,4 mio. kr. mere om året. Det skyldes nye prisskøn i fiskeriet. Og det skyldes, at afgifterne på makrel og andre pelagiske arter justeres. Der ventes også højere indtægter fra pensionsskatter, selskabs- og udbytteskatter og arbejdsmarkedsafgiften.

De højere indtægter giver plads til aftalens prioriteringer. Men de løser ikke den grundlæggende udfordring. Færre skal forsørge flere. Derfor skal vi fortsat prioritere. Og derfor skal vi gennemføre reformer.

Nye tiltag på vej
Finanslovsaftalen følger de fire reformspor i Naalakkersuisuts Holdbarheds- og Vækstplan II. Aftalen prioriterer samlet 555,8 mio. kr. i årene 2027 til 2030. Den største post er kommunernes bloktilskud. Det vender jeg tilbage til.

Vi forbereder en samlet og langsigtet pensionsreform i 2027. Det skal kunne betale sig at arbejde efter pensionsalderen. I dag sættes alderspensionen ned, når man har arbejdsindkomst. De regler er vi enige om at ændre. Ekspertgruppen ventes at aflevere sin betænkning i marts 2027. Der afsættes en reserve på 38,3 mio. kr. om året fra 2028. Målet er, at reformen træder i kraft den 1. januar 2028. Reformen bør samtidig bidrage til en generel forsimpling af pensionssystemet.

Det er målet, at Forældre fra 2028 ikke længere skal betale for pladsen i daginstitution. Der afsættes til dette formål 37 mio. kr. om året fra 2028. Modellen skal først aftales med kommunerne, som har ansvaret for området.

Idrætten får 5 mio. kr. mere i både 2027 og 2028. Dermed holdes støtten på niveau med 2026. Kirken får 5 mio. kr. ekstra om året. Pengene styrker præste- og kateketbetjeningen i hele landet.

Der afsættes 5 mio. kr. om året til rådgivning af små og mellemstore virksomheder. Det gælder også i de mindre byer og i bygderne.

Udenrigsområdet styrkes med 4 mio. kr. om året. Det kommer oven i de 26,3 mio. kr., som i forvejen er afsat i finanslovsforslaget. Samlet er det 42,3 mio. kr. ekstra i finanslovsperioden.

Aftalen rummer også andre tiltag. Der afsættes 2 mio. kr. i 2027 til projekter for efterskolerne i Qasigiannguit og Maniitsoq. Der afsættes 10 mio. kr. i 2027 til projektering af havne og kajanlæg i ni byer og bygder. Og der er afsat en betydelig ramme til sundhedsområdet. Den skal udmøntes efter en særskilt politisk aftale hurtigst muligt i 2027.

Flere skal i arbejde. Ledige, der kan arbejde, skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Naalakkersuisut vil sammen med kommunerne forberede et lovforslag om skærpede krav. Det fremsættes senest på efterårssamlingen 2027.

Fællesskabet skal have sin retfærdige del af en indtægterne fra vores fælles ressourcer. Afgifterne på det pelagiske fiskeri har været uændrede siden 2019. I samme periode er priserne steget meget, især på makrel. Derfor justeres afgifterne fra 2027. Det ventes at give omkring 30 mio. kr. mere om året. Afgiften på krydstogtpassagerer hæves fra 50 til 100 kr. pr. passager. Det sker den 1. januar 2028. Erhvervet får altså mere end et års varsel.

Samarbejdet med kommunerne
Naalakkersuisut og kommunerne har netop indgået en aftale om bloktilskud for 2027. Det er jeg glad for.

Kommunerne får fuld pris- og lønregulering af bloktilskuddet. Det giver kommunerne 54,8 mio. kr. mere i 2027. Over de fire år er det 218,4 mio. kr. Selvstyrets egne bevillinger bliver generelt ikke pris- og lønreguleret i 2027, Sundhedsvæsenets og Inatsisartuts egne bevillinger dog undtaget. Kommunerne stilles altså igen i år bedre end Selvstyret. Det bør såvel Inatsisartut som kommunerne erindre, når vi generelt taler om den offentlige økonomi.

Pengene skal sikre de opgaver, som ligger tættest på borgerne. Det gælder blandt andet det sociale område, ældreområdet og børn og unge. Der afsættes også 5 mio. kr. i 2027 til en tidligere indsats for udsatte børn og familier.

Der venter flere fælles opgaver i 2027. Vi skal aftale en model for at afskaffe forældrebetalingen i daginstitutionerne. Vi skal lave en handlingsplan for anbringelsesområdet. Og vi skal følge op på de økonomiske konsekvenser af forslaget til en ny lov om støtte til personer med handicap. Det sker i en tillægsaftale til bloktilskudsaftalen, når lovforslaget er færdigbehandlet.
En velfungerende kommunal sektor er en forudsætning for vores velfærdssamfund. Naalakkersuisut lægger derfor stor vægt på det igangværende arbejde i Strukturudvalget og ser frem til den kommende betænkning fra udvalget.

Naalakkersuisuts ændringsforslag til 3. behandlingen
Ændringsforslagene til 3. behandlingen er opdelt i seks temaer. Der stemmes om hvert tema for sig. Jeg vil nævne de vigtigste ændringer.

De to første temaer er tekniske og budgetneutrale. Her flyttes midler mellem konti og mellem år. 100 mio. kr. til færdiggørelse af lufthavnen i Qaqortoq rykkes frem fra 2028 til 2027. Sundheds- og handicapområdet får fuld pris- og lønregulering. Det svarer til 50,8 mio. kr. årligt fra 2027. Der udmøntes også 16,5 mio. kr. til anlæg. Den største del går til en døgninstitution for børn med sindslidelser.

Det tredje tema er merudgifter. De udgør 63,6 mio. kr. i 2027. Loftet over boligsikringen hæves midlertidigt med 10 procent i 2027 og 2028. Selvstyret betaler hele merudgiften på 10 mio. kr. om året. Kommunerne får deres andel dækket gennem bloktilskuddet.

Tilskud til Lufthavnsområdet øges med 28 mio. kr. mere om året. De fleste af pengene skal styrke drift og vedligeholdelse af de regionale lufthavne. Der oprettes et fiskeriøkonomisk center på Ilisimatusarfik. Der afsættes midler til en myndighed, som skal screene udenlandske investeringer. Og der afsættes 1,5 mio. kr. om året i tre år til opfølgningen på antikonceptionssagen. Det gælder blandt andet det indledende arbejde med en helingsproces og en forsoningskommission.

Det nationale returpantsystem får et ekstraordinært tilskud på 11,7 mio. kr. i 2027. Det skal dække et underskud i systemet, mens der arbejdes på en varig løsning.

Det fjerde tema er opdaterede skøn for indtægter og lovbundne udgifter. Dem har jeg allerede nævnt. Det femte tema er enkelte mindreudgifter. Det sjette tema udmønter finanslovsaftalen.

Der fremsættes også ændringer til tekstanmærkningerne. Jeg vil fremhæve nogle få af dem. I antikonceptionssagen foreslås det, at Naalakkersuisut også i 2027 kan yde en godtgørelse på 300.000 kr. Den gives til personer, som efter 1991 har været udsat for antikonceptionsbehandling i vores sundhedsvæsen uden samtykke. Godtgørelsen er skattefri. Og den påvirker ikke andre offentlige ydelser.

Der foreslås endvidere en tekstanmærkning om en hjælpepakke. Bemyndigelsen giver i 2027 Naalakkersuisut mulighed for at yde en ekstraordinær engangsudbetaling til borgere med lave indkomster. Det kræver, at Finans- og Skatteudvalget først godkender det. Pengene kommer fra rammeaftalen med Staten.

Endelig foreslås en ny tekstanmærkning, som bemyndiger Naalakkersuisut til at udskrive en vejledende folkeafstemning i i forbindelse med Inatsisartudvalg om valg af nationalsang. Der afsættes for nuværende ikke særskilte midler til dette.

Afslutning
Med finansloven for 2027 afslutter Naalakkersuisut og aftalepartierne et stort og langvarigt arbejde. Men hermed er opgaverne ikke slut. Der venter også et stort arbejde i 2027. Pensionsreformen skal forberedes. Det samme skal afskaffelsen af forældrebetalingen i daginstitutionerne. Og den politiske aftale om sundhedsområdet skal på plads.

Afslutningsvis vil jeg på vegne af Naalakkersuisut takke de embedsmænd, som har lagt et stort arbejde i at vi nu har får en finanslov, som kan samle et bredt flertal i Inatsisartut. Og forhåbentlig være befolkningen til nytte og gavn.

Med disse ord ser jeg frem til en god og konstruktiv debat om finansloven for 2027 her i salen.